

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA VÝTVARNÉ VÝCHOVY A KULTURY

**AUTORSKÝ ODĚV A VYUŽITÍ ODĚVNÍHO NÁVRHÁŘSTVÍ V
PEDAGOGICKÉ PRAXI**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Alice Bohdálková

*Výtvarná výchova a kultura se zaměřením na vzdělávání (maior) a výchova ze zdraví se
zaměřením na vzdělávání (minor)*

Vedoucí práce: Mgr. Naděžda Potůčková

Plzeň, 2024

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni dne

.....
vlastnoruční podpis

OBSAH

ÚVOD	2
1 TEORETICKÁ ČÁST	4
1.1 TEXTILNÍ TVORBA V UMĚNÍ	4
1.2 MÓDA V ODĚVU	5
1.2.1 Módní návrhářství a jeho stručná historie	6
1.3 EKOLOGICKÉ ASPEKTY MÓDY	12
1.3.1 Slow a fast fashion	13
1.3.2 Etika textilního průmyslu a spotřebitele	15
1.4 PROČ HLEDAT OSOBNÍ STYL.....	16
1.4.1 Úklid skříně	16
1.4.2 Jak objevit svůj oděvní styl	18
1.4.3 Proč máme tendenci nakupovat impulzivně	18
1.4.4 Vědomé nakupování	19
1.5 TEXTILNÍ TVORBA S DĚTMI	21
2 PRAKTICKÁ ČÁST	24
2.1 AUTORSKÝ ODĚV A JEHO REALIZACE	24
2.1.1 Návrh	24
2.1.2 Materiál	25
2.1.3 Barva	25
2.1.4 Zdobení	26
2.1.5 Šití	26
2.1.6 Malba	28
2.1.7 Výšivka	28
ZÁVĚR.....	29
RESUMÉ	30
SEZNAM LITERATURY	31
SEZNAM OBRÁZKŮ	33
PŘÍLOHY	35

Úvod

Má bakalářská práce je rozdělená na dva hlavní tematické celky. V první, teoretické části, se zabývám moderním pojetím umělecké textilní tvorby a jeho odlišením od umělecké užité textilní tvorby. V tomto kontextu se nadále snažím o přiblížení historického vývoje odívání, na němž představuji rozmanitost oděvních preferencí, stylů a mnoha dalšího. Myslím, že toto téma je opravdu zajímavé a jeho hlubší pochopení pro náš život přínosné. Hlubší proniknutí do této oblasti nás může podpořit v porozumění sobě samým a našim osobním oděvním preferencím. Jak jsme se dobrali k oděvům, jaké nosíme dnes? A proč se o oděv vůbec zajímat? Jaký je můj osobní styl a co jenom trend? Proč není trend něco, na čem bychom měli svůj šatník stavět? Všechno jsou to velice zajímavé otázky a myslím, že je důležité se nad nimi i jen na okamžik pozastavit.

Nepostradatelnými tématy v této souvislosti jsou také ekologické aspekty módy zahrnující zájem o materiály, barvy, udržitelnost, etiku ve výrobě, nebo také porozumění pojmům „slow“ a „fast“ fashion, které jsou zvláště v dnešní době více než podstatné. Současný svět se velmi rychle mění a s ním i trendy, které vždy na chvíli vykouknou a následně zapadnou a navždy se ztratí v propadlišti dějin. Ráda bych otevřením tohoto tématu informovala o propojení již zmíněné tematiky, podělila se o některé rady vycházející z oděvní psychologie a zpřístupnila tento svůj zájem právě jedné z nejzranitelnějších věkových kategorií. Jako ucelení bych ráda představila didaktickou aktivitu pro děti druhého stupně základní školy s názvem „Můj vysněný kousek.“ Tato aktivita by měla vše ucelit, propojit a zároveň předat alespoň základ myšlenek a hodnot, kterými se bude práce jako celek zabývat.

Ve druhé a praktické části se věnuji tvorbě vlněného zimního kabátu s podmalovanou výšivkou. Toto dílo je zrealizovaným výsledkem didaktické aktivity z předchozí teoretické části. Dlouho jsem rozmýšlela, co bych ráda vytvořila. Základní zkušenosti s šitím již mám a hledala jsem něco, co by pro mne bylo výzvou a zároveň aby výsledek opravdu odpovídal mým představám. Nakonec jsem se rozhodla pro kabát. Kabáty nosím ráda, jsou velmi elegantní, ale zatím jsem nenašla žádný, který by přesně odpovídal mým požadavkům. Kupříkladu střihy rukávů bývají mnohdy velmi elegantní a precizně vyhlížející, na druhou stranu však rapidně omezují pohyb, bylo tedy jasné, že tohle bude jedna z prvních věcí,

kteřou budu chtít na svém kabátě transformovat. Dalším výrazným prvkem pak obvykle bývá barva. Osobně nosím barevné věci ráda, není ani nutné, aby byla nějak významně výrazná, důležité pro mě bylo především to vyhnout se černé, která je sice příjemně neutrální, na druhou stranu však poněkud fádní a v ulicích více než obvyklá. Byla jsem tedy odhodlaná alespoň svým „kouskem snů“ tuto všednost v ulicích, alespoň trochu zvrátit.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 TEXTILNÍ TVORBA V UMĚNÍ

Tato práce jako celek se věnuje textilní tvorbě ve formě užitého produktu a umění. Na druhou stranu textilní tvorba není jen o potřebě dané dílo prakticky zužitkovat, stejně jako se obraz nemusí stát potiskem tapety, nebo trička, ale může fungovat samostatně. Na druhou stranu, textilní tvorba bývá mnohdy hnána do krajností. V prvním případě je užíváno klasických a tradičních technik a výrazových prostředků řemeslné a průmyslové tvorby. Obvykle jde o manifestaci výrobního procesu, kdy se tvůrci nechávají vést a inspirovat výrobními postupy. V případě druhém je inspirace brána z okolního umění a řemesel a na krásu textilní tvorby samotné se zapomíná. Avšak textilní tvorba má jednoznačně navíc. Je totiž samostatným výrazovým prostředkem a kterým se umělci mohou nechat vést a oprostít svá díla od pouhé snahy o reprodukci (Kybal, 1973).

„Textilie je výtvarným projevem, jestliže prostřednictvím textilních surovin a textilních výrobních způsobů něco sděluje. O umění lze tedy v tomto oboru hovořit tehdy, využívá-li se záměrně textilních surovin, tj. vláken, chlupů, přízí, nebo nití, a různých možností jejich zpracování barvením, předením, skaním, pletením, potiskováním atd. jako výrazového prostředku.“ (Kybal, 1973, str. 5)

Novodobé textilní dílo vzniká při styku tvůrce a textilního materiálu. Nesnaží se o napodobení reality, nebo konkrétních tvarů. Textilní umělec nemusí pracovat s cizím vzorem i kdyby byl sebedokonalejší. Konečnou podobu dává dílu až seznámení se s materiálem, jeho zpracovatelností, ale také s účelem, ke kterému by měl sloužit. Taková tvorba je cestou. Je-li jasný účel pravá barevnost a typ materiálu se sám vyjevuje a díky využití technice získává příslušný tvar. Textilní práce je sama o sobě obsahem díla, který nejde jasně vyjádřit (Kybal, 1973).

Kybal považuje za nejpodstatnější pracovní postupy umělecké tvorby, neboť právě ty odhalují její cíle, které se však v průběhu vzniku díla také vyvíjejí. Trvá také na tom, že nikdy nebude existovat „konečný“ názor na výtvarnou textilní práci a připodobňuje ji k práci pedagogické, která by měla být rovněž nemechanická, tvořivá a neopakovatelná.

Mezi příklady významných textilních umělců bych uvedla českého umělce, Jiřího Tichého (1924–2013). Proslavil se svými neobyčejnými tapiseriemi s figurativními i abstraktními náměty. Jako materiál využíval převážně vlnu, ale po roce 1970 přidává také materiály netextilní, jako je dřevo, sklo, kov, a různé konkrétní předměty. Jeho práce je velmi originální a má své specifické kouzlo, které proniklo až do zahraničí. Jeho tapiserie jsou (Věra Klimešová, Jiří Kropáček, Robert Sak, 2006).

Velmi zajímavé pojetí výšivky pak můžeme pozorovat například u italské umělkyně Márie Lai. Mária Lai (1919–2013), se zaměřovala na vytváření objektů, koláží a textilních asambláží, respektující povahu nitě a jemnost materiálu. Umělkyně dokázala interpretovat svou domovinu skrze vytváření předmětů, vyprávějících příběhy o vztazích a událostech, obsahující deníky s vyšitými slovy vyjadřujícími touhu zaznamenat intimní a domácí okamžiky (M77 Gallery, 2014).

Jako poslední příklad bych ráda uvedla Davida Higgse (1956), současného australského umělce, který působící kromě jiného také jako ilustrátor a sochař. V současnosti se zaměřuje na nové umělecké postupy, zejména malbu na hedvábí. K této technice se dostal náhodou (Higgins, 2024). Aniž by o ní na počátku věděl mnoho, vytvořil si vlastní cestu a začal pracovat spontánně a intuitivně. S oblibou pracuje s velkými formáty, na něž si sám vyrábí rámy. Jeho preferovaná velikost hedvábí je 3500 mm x 140 mm ale za pomoci spojování materiálu vytváří i plochy do rozměru 8000 mm x 1400 mm. Svůj proces tvorby se snaží neustále obohacovat a rozvíjet. Používá různé druhy a gramáže hedvábí, hedvábné krepy, satén, nebo šifon v závislosti na výsledku kterého by rád dosáhl. V práci s barvou se nebojí využít ani technik experimentálních, jako je solný efekt (Blakeley, 2020).

1.2 MÓDA V ODĚVU

Móda je mezi námi od nepaměti. Již od mládí jsme vedeni k tomu abychom se dobře oblékali, ne jenom pro potřebu tepla a zakrytí těla, ale také pro vyjádření naší osobnosti, životního stylu, nebo pro dosažení sociálních standardů. Dalo by se říct, že celkově jde o dynamický a proměnlivý jev, který se mění pod vlivem různých faktorů, jako jsou kulturní

trendy, společenské změny, technologický pokrok a osobní preference. Estetická stránka textilu je nevyvratitelná a její sociální význam taktéž. Designéři, módní návrháři a oděvní značky vytvářejí nové kolekce a trendy, které odrážejí současný vkus a styl (Thomasová, 2020).

Touha nosit co nejlepší kousky oblečení je mezi námi od nepaměti. Složitě uchvacující šperky, textil zdobený výšivkou, nebo potiskem... to vše můžeme objevit již ve starověku. Záznamy z dob dávno minulých sice nejsou tak podrobné a obsáhlé jako z dob pozdějších, nesmíme však opomínat ani počínání současných domorodých kmenů, žijících v izolaci moderní civilizace. Jako příklad se dají také uvést přetrvávající indiánské tradice zdobení, kdy své oděvy vyšívaly a doplňovali korálky, losími zuby, či mušličkami. Shrnutí a podtrženo, je jasné, že hezký vzhled a tendence potrpět si na kvalitě svého vzezření, není jen trendem současnosti, či nedávné minulosti. Móda je tu odjakživa.

Velice zajímavý je také přístup k odívání z hlediska psychologického a historického. V současnosti platí, že čím je daný kousek novější, tím je jeho kvalita vyšší. Oproti minulosti je tato změna velmi razantní, protože dříve se cenily spíše kousky starší, ne nutně pro svůj věk, ale hlavně pro tradici a jejich celkovou kvalitu. Kupříkladu vyšívané svatební šaty se po generace předávaly z matky na dceru. Čím více takto kvalitních kusů rodina měla tím hodnotnější bylo také jejich dědictví a odkaz pro generaci následující (Lipovetsky, 2010).

1.2.1 MÓDNÍ NÁVRHÁŘSTVÍ A JEHO STRUČNÁ HISTORIE

Z ranné historie neexistuje příliš podrobných záznamů, přesto však můžeme říci, že hlavním oděvním materiálem bývala kůže. Oděvy byly tvořeny nejprve z jednoduchých kusů kůže později se začalo přistupovat i k jejich sešívání. Oděvy byly tvořeny především jednoduchými plášti, halenami a suknicemi. Nohavice byly pozdější vynález a můžeme je naléznout převážně u nomádských kmenů, či lidu obývajících chladnější oblasti. Nohavice a později kalhoty mají sofistikovanější střih, než suknice a spotřebovávají větší množství kůže. Na druhou stranu lépe zajišťují tepelnou izolaci (Kybalová, 2009, starověk).

Oděvy byly zdobeny především kostmi, kameny, mušlemi, či jinými dostupnými materiály a postupně se přecházelo i k jejich opracování do zajímavějších tvarů, či jako zástupců

dnešních olivkových knoflíků. V době bronzové se pak začínají zpracovávat také kovy (Kybalová, 2009, starověk).

Kůži následovaly tkaniny tvořené především zpracováním vlny či lnu. S těmi to materiály také přišla rozšířená možnost barvení. Oblíbené byly tóny hnědé a zelené, ale daly se najít i oděvy v oranžových, černých a šedých barvách. Známkou bohatství pak bylo oblečení obarvené na žluto a červeno (šarlat, purpur), nebo také bílou spolu s modrou (indigo). Ta však byla velmi drahá a našla se na rozdíl od ostatních barev jen na minimu nálezů. Drahým ale kvalitním materiálem je také hedvábí.

Jednoduché obdélníkové tuniky byly velmi oblíbené až do 14. století a v průběhu let se měnil převážně styl složitosti zdobení. Zdobení spočívalo převážně ve složitých výšivkách a jejich vzorech, nebo také barevných nášivkách a lemování. Také se začíná mezi bohatší lid dostávat brokát, zdobná tkanina tvořená nejen přírodními vlákny, ale propletená i vlákny kovovými, obvykle, zlatými, nebo stříbrnými. Střihy oděvu začínají získávat větší složitost, jsou tvořené více na míru, častěji se objevují šněrování, popřípadě dlouhé řady zdobných knoflíků, ty jsou někdy potažené stejnou látkou, jako je zbytek oděvu, jindy mají bohaté a zdobné rytiny. Začátkem 15. století přichází do módy dlouhý a splývavý šat, jehož lem je obvykle jako vlečka tažen po zemi. Do módy přicházejí také kožešinové lemy, či vrstvení oděvů, přičemž oděv svrchní mnohdy představuje volné, cípovité rukávy, odhalující upnuté rukávy vrstvy spodní (Kybalová, 2009, středověk).

S nástupem renesance se oblečení začíná stávat mnohem složitější záležitostí, než tomu bylo doposud. Sestává se z mnoha částí: svrchních a spodních sukni, kabátců, samostatných rukávů, nebo kalhot se zvýrazněnými poklopci. Tuto změnu pravděpodobně způsobil v té době zvýšený zájem o lidskou anatomii. Postavám mužským i ženským je nyní připisovaná větší pozornost a více se rozlišuje jejich rozdílnost. U mužů jde především o širší ramen a důraz na poklopec, přičemž u žen je zdůrazňován úzký pas. Oděvní styl však ovlivňuje také náboženství, a to především rozkol mezi katolíky a protestanty. Jejich vliv je stále značný, a tak se i ten do módy propisuje a ovlivňuje ji. Populárním se také stává okružní a škrobení oděvů. Velikou oblibu kromě brokátu získává také krajka a koncem 16. století se objevují první boty na podpatku (Móda: obrazové dějiny oblékání a stylu, Knižní klub, 2013).

Postupem času se oděv začíná odklánět od přirozenosti a zdůrazňování základních tvarů lidského těla a začíná se více soustředit na tvary základní geometrie. Oděvy jsou složitější, zdobnější a tužší. Měkké řasení ustupuje šatu, který siluetu tvaruje. Zvětšují se a zmohtňují rukávy, dámské živůtky jsou vyztuženější a prodlužují se. Sukně dostává striktní tvar pevného kuželu a v mužské módě dominují kabáty rozšiřující celý trup včetně ramen a paží.

S nástupem 17. století se výrazně mění i silueta dámské postavy, kdy po vzoru mužském přejímají tvary rovných linií, trojúhelníků a kruhů. Na toto období má vliv převážně móda francouzská, která si nyní prosazuje hluboké výstřihy, širokou kruhovou krinolínu, zkracuje se sukně a odhalují se nohy obuté do bot s podpatky. Výrazná jsou také okruží kolem krku, jejichž četnost v nošení se rapidně zvyšuje spolu s jejich šíří a celkovou velikostí. Tato móda kolem dvacátých let však opět ustupuje vzhledu přirozenějšímu. Krejčovské řemeslo prochází velkým posunem, přičemž kvalitní krejčí byl nepopíratelně schopen vylepšit vzhled nositele. Velké popularitě se stále drží šňůry perel, nespočetné výšivky a drahé brokáty.

Odívání šlechty probíhá v tomto období obzvláště výrazným vývojem, oproti tomu šaty spodní a střední třídy se drží konzistentnějšího oblouku. V první řadě se jejich oblečení skládá stále jen ze základních a snadno dostupných materiálů jako je len, nebo vlna. Také střihy se mění spíše pozvolna, neboť i pracující lid nosí to nejlepší co má, na druhou stranu však každý kousek užívá až do úplného opotřebení a až pak si pořizuje něco nového (Móda: obrazové dějiny oblékání a stylu, Knižní klub, 2013).

Kolem 20. let 17. století dochází k dalším výrazným změnám. Vycpávané dublety začínají vycházet z módy a nahrazují je pevnější a kratší kabáty se šůsky. Kalhoty se protahují a nyní sahají až do poloviny lýtek, moderní kombinací je nošení těchto kalhot s vysokými měkkými holínkami oproti dřívějšímu, kdy byly v oblibě boty nízké a zdobené. Také obliba okruží ustupuje do pozadí a nahrazují ji extravagantní splývavé krajované límce. Všeobecně krajky zažívají neskutečný rozmach. Používají se na manžety, kapesníky, ale také vložky do bot.

Dámská móda se v tomto období měnila výrazně pomaleji než ta mužská. Hlavním posunem byl stejně jako u mužů ustoupení od okruží a nově nastavené nošení krajkových límců. Zmizely ale také vyztužené spodničky a šaty tak získaly opět splývavější nádech.

Celkově se móda v období baroka hodně střídá. V průběhu let se složitost a tuhost oděvu opakovaně proměňuje. Pár let jsou moderní tuhé šněrovačky, následně se vše rozvolní a pak opět sešněruje. Stejně tak u mužů kolísá jak sklon ke zdobnosti a složitosti šatů s umírněností a jednoduchostí.

V 19. století dochází k mnoha významným změnám. Pro rapidní zlepšení lékařské péče klesá dětská úmrtnost až o čtvrtinu a délka života se prodlužuje o deset let. S tímto přichází rapidní nárůst populace a rozkvět střední třídy, která začíná vlastnit majetek a půdu. Povinná školní docházka umožňuje i třídám nižším zlepšovat si své postavení a mnoho lidí se tak začíná stěhovat do měst. Rostoucí a bohatnoucí střední třída se tak začíná v módě také angažovat (Móda: obrazové dějiny oblékání a stylu, Knižní klub, 2013).

Začátkem tohoto období se ustupuje od složitých velikých šatů s drátěnými podpěrami a objevuje se nový střih inspirovaný venkovem. Zavínovací šaty vytváří kuželovitý tvar postavy, který narušuje jen pas umístěný těsně pod prsy. Oblíbeným materiálem se stává tištěná bavlna, nebo také mušelín, přičemž obojí se dováží. Tyto šaty se konečně dají celkem snadno prát. Spodní prádlo tvoří lněná košile a bavlněná spodnička. Hlavní barvou je bílá, doplňuje se však o výrazné barevné doplňky jako jsou přehozy, pláště a pláštíky, nebo stuhy.

Ve dvacátých letech se ženský šat stává opět složitějším, pas se posouvá na přirozenou úroveň. Sukně se zkracuje a rozšiřuje, do módy přichází také výrazné klobouky doplněné o peří, či umělé květiny. Krom sukně se rozšiřují také rukávy a pláště ustupují kabátkům. Stejně tak večerní šaty jsou opět velmi detailní a zdobené.

Stejně tak mužská móda ustupuje od oblíbenosti brokátů a vyšívání hedvábí a ubírá se spíše k vysoce kvalitnímu zpracování základních materiálů. Mužský svrchní oděv se šije především z vlny v neutrálních barvách. Kolem dvacátých let začíná být důraz kladen i na mužský pas, který ještě zvýrazňují střihy vest i kabátů, doplněných o pantalóny, kalhoty velmi podobné dnešnímu stylu.

Ve druhé polovině 19. století se objevuje oblek trojdílný, složený ze saka vesty a košile. Oděv se rozděluje na formální a neformální, kdy součástí oděvu společenského jsou vázanky, pantalony a cylindry, zatímco u oděvu pro všednější události dominují buřinky a kravaty. Kalhoty již nejsou jen jednobarevné, ale populárním se stává vzor svislých pruhů,

popřípadě vzor kostkovaný. Předchozí střih volného poklopce zahrazuje poklopec moderní (Móda: obrazové dějiny oblékání a stylu, Knižní klub, 2013).

Vrátíme-li se k módě dámské, koncem první poloviny 19. století, se sukně opět prodlužují, tak aby zakryly nohy a nabírají na objemu. Nastupují také tuhé korzety. Střih ramen je úzký a spadlý a výrazně omezuje v pohybu. S počátkem druhé poloviny století se začínají svršky dělit na více dílů a vrstvit, mnohdy jsou zvláště spodničky, sukně, kabátky a živůtky, které se dají různorodě kombinovat. Ženy si kolem pasu upevňují drátěnou konstrukci tvaru poklopu a přes ni umísťují sukně další, aby dosáhly většího objemu a hladšího tvaru sukní.

V sedmdesátých letech se výstřihy drží hranatých linií, sukně se opět zužují, drátěnou konstrukci nahrazují takzvané turnýry, speciálně vyztužená konstrukce, nebo poduška, která tvarovala horní část sukně a dodávala jí objem, tentokrát však nesahala až k zemi. V tuto dobu již mělo mnoho lidí přístup k šicím strojům a šaty si šili sami. Nejnáročnější byla řasená a nabíraná spodní část sukně. Barvy šatů se zpočátku drží v pastelových, později se však ubírají i k tónům sytějšími. Turnýry nabývají na rozměrech a v letech devadesátých úplně mizí. Do popředí se dostává výrazný vosí pas, ještě tužší korzety a vysoké límce. Sukně mají pyramidový, i když zaoblený, tvar. Vpředu hladký, vzadu se řasí.

Se stoletím 20. přichází nebývalé změny. I když se prvních pár let móda chová podobně jako doposud, jde jen o předvoj startující něco většího. Od začátku století, kdy byly módní trendy spjaty s konvenčními normami a sociálním statusem, až po pozdější období, kdy se móda stala prostředkem sebevyjádření a politického protestu, se módní průmysl a jeho vliv rozšířil po celém světě. První polovina století byla ovlivněna Belle Époque a viktoriánským stylem, charakteristickým především pro bohaté a aristokratické vrstvy. S nadcházející I. světovou válkou přicházejí radikální změny. Zapomíná se na sentimentalismus dob předchozích a vydávají se vstříc modernismu a pokroku. Textilní průmysl se dostává pod křídla plné mechanizace a začínají se vyrábět standardizované vojenské uniformy v konfekčních velikostech. Do té doby se oblečení vyrábělo nejčastěji doma a jen ti kdo měli peníze si nechávali šít oblečení na míru. Nyní je však možné vyrábět oblečení hromadně, v přiměřené kvalitě a za ucházející cenu (Mackenzie, 2010).

Během válečných konfliktů došlo k významné transformaci role žen. Narušení společenské stability a potřeba zabezpečení válečného úsilí vedly k tomu, že ženy byly povolány k aktivní účasti v průmyslu a infrastruktuře. Tato nová role vyžadovala adaptaci na nové pracovní podmínky, včetně nošení pracovních oděvů či uniforem. Rozmáhá se také období „Jazzu.“ Dámské oblečení se rozvolňuje, stahuje je nanejvýš pásek v pase. Mnoho modelů je však zcela volných a spíše beztvarých, aby se pak opět uchylovaly k sukním širším, s vrchní částí, která tělo spíše obepínala a zdůrazňovala jeho tvar, popřípadě k oděvům inspirovaným uniformami, jako na počátku. Do módy přichází také zkracování a vlnění vlasů.

50. léta se stala érou, kdy dámské šaty zdůrazňovaly ženskost a eleganci. Toto období bylo charakterizováno širokými sukněmi, korzetovými šaty a výraznými siluetami, které podtrhovaly křivky ženského těla. Představa o ženském odívání míří ke konvenčnímu vyobrazení ženskosti a harmonie.

S nástupem 60. let začala módní scéna procházet výraznými změnami. Hnutí hippies vzniklo jako reakce na stávající společenské normy a zdůrazňovalo hodnoty volnosti, individuality a přírodního životního stylu. Hippies odmítali tradiční konvence v oblékání a upřednostňovali volné, přírodní materiály a barvy, což vedlo k rozvoji stylu označovaného jako "bohémský" (Mackenzie, 2010).

V následujících dekádách, konkrétně v 70. a 80. letech, se módní scéna opět změnila s příchodem různých subkultur. Punkové hnutí, hip-hop a new wave přinesly nové estetické prvky do módního světa. Punková móda byla provokativní, anarchistická a destruktivní, zatímco hip-hop kultura odrážela styl ulice a představovala symbol sociálního odporu. Tyto subkultury ovlivnily módní design a přispěly k diverzifikaci a individualizaci módního průmyslu.

V 90. letech začalo globální propojení a technologický pokrok mít výrazný dopad na módní průmysl. S nástupem internetu a sociálních médií se způsob, jakým se móda prezentuje a spotřebovává, dramaticky změnil. Vznik nových online platform a módních blogerů umožnil lidem přístup k módnímu obsahu a inspiraci z celého světa. Zároveň se objevily nové módní ikony a designéři, kteří redefinovali módní trendy a estetiku (Mackenzie, 2010).

V prvním desetiletí 21. století se móda stala ještě více globální a multikulturní. Designéři začali experimentovat s různými materiály, technikami a inspiracemi z různých částí světa,

což vedlo k vzniku nových, inovativních módních směrů. Zároveň se začala prosazovat udržitelná móda a etický přístup k výrobě oděvů, což odráží rostoucí povědomí o environmentálních a sociálních dopadech módního průmyslu. Tento trend ukazuje, že móda nejen odráží společenské a kulturní změny, ale také může být hnací silou pro pozitivní transformaci průmyslu a společnosti jako celku (Mackenzie, 2010).

1.3 EKOLOGICKÉ ASPEKTY MÓDY

Lidé se od módy mnohdy distancují, zdánlivě si zachovávají odstup a na odiv pak vystavují své znepokojení nad povrchností společnosti. Šaty se časem vyvíjejí, ale přílišná konzumace není omezena jen na ty, kteří módu sledují. Oděvy se trhají, špiní a stárnou. Časem se stávají zastaralými a společensky nenositelnými. Přitom šetření naznačuje, že až 70 % oděvů v domácích šatnících může být nepoužívané (Jung, Jin, 2014).

„Móda je oslavována v muzeích, avšak stojí na periférii skutečných intelektuálních zájmů; je všudypřítomná na ulicích, v průmyslu i v médiích, ale nehraje skoro žádnou roli v teoretickém tázání myslitelů. Jakožto ontologicky a společensky druhořadá oblast nezasluhuje hlubšího zkoumání, je považována za povrchní otázku, která nevyzývá ke konceptuálnímu přístupu. Móda podněcuje spíše ke kritické reflexi než objektivnímu studiu.“ (Lipovetsky, 2010, str. 9)

Ve světě intelektuálních diskuzí se obvykle příliš nepolemizuje o módních otázkách. Nicméně je důležité si uvědomit, že móda se neustále mění, rychle se rozvíjí a ovlivňuje různé segmenty společnosti. Ceny oděvů jsou mnohonásobně nižší, než je jejich skutečná hodnota s ohledem na materiál a vynaložené úsilí pro to, aby vznikly. Nadměrná globální nabídka pracovních sil umožňuje oděvním formám stlačovat mzdy a vyhýbat se placení některých ekologických nákladů (Brooks, 2015).

Textilní průmysl je neuvěřitelně náročný pro životní prostředí, neboť prostředky pro výrobu je třeba někde pěstovat, celkový proces tak spotřebovává ohromné množství půdy a vody. V roce 2015 spotřeboval textilní a oděvní průmysl celosvětově přibližně 79 miliard metrů krychlových vody. Například k výrobě jediného bavlněného trička se odhaduje, že je třeba

2 700 litrů pitné vody, což je množství, které by jednomu člověku vystačilo na pití po dobu asi 2,5 roku. Pokročilé fáze výroby textilií vodu také silně znečišťují, zvláště proces barvení má na svědomí až 20 % celosvětového znečištění vody (Evropský parlament, 2023).

„Při praní syntetických materiálů se každoročně do oceánu uvolňuje odhadem 0,5 milionu tun mikrovlákna. Až 35 % primárních mikroplastů vypuštěných do životního prostředí je způsobeno praním syntetických oděvů. Při praní jedné dávky prádla obsahující polyesterové oděvy může být uvolněno až 700 000 mikroplastových vláken, jež mohou skončit v potravinovém řetězci.“ (Evropský parlament, 2023, str. 3-4)

Evropský parlament upozorňuje také na potíže se znečištěním, které se nevyhýbá bohužel ani ovzduší. Módní průmysl je zodpovědný za přibližně 10 % celosvětových emisí uhlíku, což je více než emise z mezinárodní letecké a námořní dopravy dohromady. Podle Evropské agentury pro životní prostředí nakupování textilu v EU v roce 2017 vyprodukovalo průměrně 654 kg emisí CO₂ na osobu. Lidé také stále častěji nechtěné oblečení jednoduše vyhazují. Spotřeba oděvů na osobu v EU od roku 1996 vzrostla o 40 %, což bylo způsobeno zejména poklesem cen. Tento trend však vedl k poklesu životnosti oděvů. Evropané každoročně spotřebují téměř 26 kg textilních materiálů a vyhodí asi 11 kg. Přestože se některé použité oblečení vyváží mimo EU, většina končí spálením nebo na skládkách (Evropský parlament, 2023).

1.3.1 SLOW A FAST FASHION

V tomto typu průmyslu hraje klíčovou roli reklama. Stejně jako u módy jej její hlavní zbraní rozmanitost, četnost a překvapivost. Zákazníci jsou lákáni neustálým přísunem nových produktů a módou, která se rychle mění. Moderní podoba módního průmyslu se vyznačuje neustálým tlakem na rychlost a flexibilitu. Výrobci se snaží neustále přizpůsobovat měnícím se trendům a preferencím zákazníků, což vede k velmi krátkému životnímu cyklu produktů, přičemž nové a nové kolekce jsou představovány v rámci týdnů, nebo měsíců a oděv se dostává do pozice produktu jednorázového, který je potřeba spotřebovat a rychle nahradit jiným (Brooks, 2015).

Výroba v rámci módního průmyslu je také silně globalizovaná. Firmy často spolupracují s výrobci po celém světě, aby mohly využít levnější pracovní síly a flexibilní dodavatelské řetězce. To vede ke komplexní síti výrobních závodů, které často zahrnují i země s nižšími standardy pracovních podmínek. Typickými fast fashion řetězci rozšířenými v ČR jsou například H&M, Terranova, popřípadě New Yorker, mezi světové, které u nás zatím příliš rozšířené nejsou, bychom pak mohli zařadit například Primark (Brooks, 2015). Problematika fast fashion se však nevyznačuje pouze ekologickými dopady, nebo neetičností ve využívání levné pracovní síly ze zemí třetího světa. Neetičnost bývá také vůči lidem místním (Thomasová, 2020).

Například značka Primark byla opakovaně žalována menšími i většími umělci a designéry za porušení autorských práv a neoprávněné zcizení obrazového materiálu, který byl vzápětí použit na potisk oděvů. Značka Forever21 pak byla za stejný prohřešek zažalována přibližně jednapadesátkrát. Tyto spory jsou v konečném případě obvykle řešeny mimosoudní dohodou, přičemž byla poškozenému vyplácena finanční částka. Výše náhrad však obvykle nebývá zveřejňována (Brooks, 2015).

Oproti tomu pak stojí pojem "slow fashion," který však bohužel bývá často nesprávně interpretován. Namísto toho, aby byl chápán jako způsob představující hlubší hodnoty, často je redukován pouze na označení pro módní produkty, které nepodléhají rychlým trendům. Tato přetrvávající interpretace "pomalu" spočívá v přirovnání k výrobkům s dlouhou životností, tradičními výrobními metodami nebo designem, který není sezónní. Termín "slow fashion" se tak využívá k odlišení od módního průmyslu, který je zaměřen na rychlý obrat zboží a k propagaci produktů a značek s historií, trvanlivými kousky nebo klasickým designem (Fletcher, 2010).

Podstatné jsou zde především sociokulturní a ekologické důsledky tohoto typu přístupu. Stojí za to tyto dodatečné náklady? A jaký druh módního systému by nejlépe splňoval naše celkové potřeby? Koncept "slow culture" tak pomáhá započít dlouho očekávaný dialog o pravidlech a cílech módního průmyslu, které zpochybňují tradiční hodnoty a ekonomické priority. Ceny oděvů v "slow fashion" jsou vyšší než v rychlém módním modelu, aby odrážely skutečné ekologické a sociální náklady. "Slow culture" také podporuje demokratizaci módy, nikoli tím, že zlevňuje oděvy pro více lidí (což je často argument pro

rychlou módu), ale tím, že těmto lidem nabízí větší kontrolu nad procesy a technologiemi, které ovlivňují jejich životy (Fletcher, 2010).

1.3.2 ETIKA TEXTILNÍHO PRŮMYSLU A SPOTŘEBITELE

Nepřeberné množství lidí z oděvního průmyslu dostává za celodenní práci jen několik dolarů, přičemž někteří mzdově nedosahují ani na jeden. Nemluvě o velmi špatných pracovních podmínkách, ve kterých tito pracovníci veškerý čas tráví, a to bez nároku na jakoukoliv náhradu v případě zranění, či nemoci. Není výjimkou, že v těchto sektorech jsou zaměstnávání také nezletilí. Oběh nového i použitého oblečení uzavírá chudé společnosti do osidel závislosti. V Africe pocházejí dovážené oděvy primárně z Číny a konkurují oblečení z druhé ruky. Zdá se, že Čína zaplavila africký trh levným oblečením nízké kvality. Na první pohled vypadá podobně jako to, které se dováží do Evropy, či Ameriky, ale na druhý jde poznat, že kvalita je mnohonásobně nižší (Brooks, 2015).

V rámci stávajících podmínek je potřeba odhodlání a vůle bojovat, aby se stávající systém narušil a zajistilo se spravedlivější rozdělení zisků z výroby. Andrew Brooks (2015) upozorňuje, že kapitalistický rozvoj světové ekonomiky zplodil vykořisťovatelský systém rychlé módy a podpořil tak mezinárodní nerovnost. V první řadě je nerealistické předpokládat, že si spotřebitel bude schopen udělat etickou analýzu, kdykoliv si bude chtít koupit nový kousek oblečení. Stejnou měrou nemůžeme spoléhat na to, že pokud dotyčný bude mít svetr, kterého se bude chtít zbavit, že jej nevyhodí, nebo nedaruje na charitu, ale místo toho ho bude používat, dokud to bude jen trochu možné. Nemluvě o tom, že od velmi chudých lidí není možné očekávat, že se vyhnout nákupu velmi levných oděvů ze secondhandu namísto toho, aby si pořídili oděv sice kvalitnější, ale dražší z lokální výroby.

Otázka je, co pro podporu „spravedlivé“ komerce může udělat běžný spotřebitel. Rabij (2021) ve své knize „Život na míru“ v tomto ohledu cituje jednoho z bangladéšských penzionovaných vojáků. Ten se k situaci ve své zemi vyjadřuje v tom smyslu, že nejdůležitější je prostý fakt, že o tom, co se u nich děje víme. Nežádají o soucit, nebo

o finanční podporu z naší strany, nejdůležitější je pro ně to, že víme, jak se věci mají a že jsem ochotni tuto pravdu šířit.

Myslím si, že krom tohoto vědomí se také můžeme chovat odpovědně a svá rozhodnutí dělat co nejvíce uvědoměle. Mezi tyto kroky patří ochota a motivace vyprostit se z osidel impulzivního nakupování, či najítí svého vlastní oděvního stylu. Pokud opravdu nějaké oblečení koupit potřebujeme, můžeme využít například obchodů s oblečením ze druhé ruky, nebo se poohlédnout po swapu. Důležitá je také podpora lokálních výrobců a tvůrců, pokud máme zájem o věci nové a konečně odpovědná péče o to, co již vlastníme. Tématiku hledání vlastního oděvního stylu a benefitů k tomu přináležejícím rozebírám hlouběji v následujících kapitolách této práce.

1.4 PROČ HLEDAT OSOBNÍ STYL

Dělají šaty člověka, nebo dělá člověk šaty? v dnešní době máme neuvěřitelně na výběr. V obchodech se dá sehnat v podstatě vše nač pomyslíme a ani za to nemusíme prodávat ledvinu. Koupit si nový kousek je neskutečně jednoduché. Stačí zajít do jakéhokoli fast fashion řetězce a za pár korun si už neseme domů nejnovější kus oděvu. Naše skříně překypují halenkami a kalhotami a přes to všechno má stále mnoho lidí pocit, že nemají, co by na sebe oblékli. Jednotlivé kusy se k sobě nehodí, jiné jsou hned obnošené a další prostě vyšly z módy. Klíčem k tomu mít vždy co na sebe, je především nutnost objevení vlastního oděvního stylu, který nám bude příjemný, bude se nám líbit, podpoří naši osobnost a osobitost, a zároveň v nás nebude vyvolávat dojem, že se strojíme do jakéhosi kostýmu (Karenová, 2020).

1.4.1 ÚKLID SKŘÍNĚ

V první řadě je důležité začít s probráním to, co už vlastníme. Projít šatník a zbavit se toho, co v něm už dávno být nemělo. Tato fáze může být velmi obtížná, ale její výsledky jsou upokojující. Glogazanová (2021) doporučuje si nejprve vyhradit zvláštní čas přímo pro tuto činnost. Ujistit se, že nebudeme rušeni a vytvořit prostředí takové, abychom mohli pracovat

nerušeně. Dalším krokem je připravit si dostatek pytlů na věci, které budeme chtít vyřazovat a krabici na kategorii „nevím.“ Dále je dobré ze skříně vytáhnout veškeré oblečení a roztrdit na jednotlivé kategorie: trička, halenky, košile, mikiny a svetry, kabáty, šaty a jiné oděvy v celku, kalhoty šortky, sukně, ale také ponožky, spodní prádlo silonky a punčochy.

Následuje hlavní část, a to je třídění. Důležité je setrvat u každé kategorie od začátku, až do konce a teprve potom přejít ke kategorii další. Podstatným krokem je pečlivě projít všechny kusy a pečlivě zvážit, jestli a jak moc dobře nám sedí, jestli je pravidelně nosíme, popřípadě jak často. Po zvážení všech těchto okolností je vhodné daný kus buď uklidit do skříně, nebo jej poslat dál. Glogazanová (2021) je v tomto ohledu přísnější než Karenová (2020). Glogazanová nařizuje bezpodmínečně vyřadit jakýkoliv kousek, který příliš nenosíme, včetně těch, kterými si „nejsme jistí.“ Oproti tomu Karenová dává oděvům i drobnou druhou šanci. Je ochotná přistoupit na zařazení oblečení do neutrální kategorie, kdy ještě nejsme zcela odhodlaní se oděvu zbavit. Přes to všechno to má ale svou podmínku. Jestliže si v průběhu následujících tří měsíců na daný oděv nevzpomeneme a neoblékáme ho, po uplynutí lhůty je nemilosrdně vyřazen jako ty předchozí.

V konečné fázi pak vyvstává otázka, co s vyřazenými šaty dál. Zajímavé je především zamyšlení se kolik to, co dáváme pryč, mohlo přibližně stát. Pravděpodobně půjde o vcelku vysoké částky. Toto uvědomění by mohlo vést k pochopení, že bezmyšlenkovitými nákupy ztrácíme výrazné množství peněz, které bychom mohli investovat do něčeho co upotřebíme lépe a co bude mít odpovídající kvalitu. Pro teď však už nemá smysl našeho rozhodnutí litovat, důležité je především se z něj poučit. Vyřazené kusy, které však mají stále velmi dobrý stav, můžeme zkusit nafotit a prodat. K tomuto účelu poskytuje vynikající prostředí například sociální síť a online obchodní portál Vinted. Další možností je pak například swap, popřípadě darování důvěryhodným organizacím jako je Červený kříž, Charita České republiky, Nadějí, nebo Diakonii, u kterých máme jistotu, že k oděvům přistoupí odpovědně (Glogazanová, 2021).

1.4.2 JAK OBJEVIT SVŮJ ODĚVNÍ STYL

Hodně z nás tíhne ke konkrétnímu sebevyjádření, je tedy dobré vědět co vlastně vlastnit a nosit opravdu chceme a v čem se budeme cítit dobře. Jedním ze základních doporučení je prohlédnout si co nám v šatníku zbylo a zamyslet se, co nám tedy vlastně chybí. Kam bychom svým zevněškem rádi směřovali? Pro začátek se nabízí několik způsobů, které lze k tomuto účelu využít. Dobrým pomocníkem může být například vytvoření si elektronického fotoalba, kam budeme pravidelně ukládat fotografie outfitů, které bychom rádi nosili. Můžeme přidávat fotky vlastních originálních kombinací toho, co už máme, ale můžeme dodávat i inspirativní obrázky stažené z internetu. Tento systém má konec konců sloužit jen a jen naší vlastní potřebě (Urbanová, 2021).

Kromě typu oblečení je dobré zaměřit se také na barvy, které chceme nosit. Objevuje se v našem šatníku významné množství modré? Pak to bude nejspíše barva, která nám sedí a ve které se cítíme dobře. Je vhodné naše barevné spektrum rozpoznat a pochopit, abychom se ho v průběhu shánění chybějících kousků mohli držet. V tomto ohledu nám vyvstává otázka množství oblečení, které bychom měli vlastnit, kolik je málo a kolik je už příliš (Urbanová, 2021)? Podle Urbanové je toto množství čistě individuální, každý jsme jiný a přesně takové budou i naše šatníky. Na druhou stranu každá kategorie oblečení se špiní rozdílně rychle, proto je například vhodné mít alespoň čtyři ladící trika, nebo halenky na jedny kalhoty, popřípadě sukni.

1.4.3 PROČ MÁME TENDENCI NAKUPOVAT IMPULZIVNĚ

Pro impulzivní nakupování je mnoho důvodů, od zakořeněných nezdravých návyků, po různorodé psychologické faktory. Jak se však říká, méně je někdy více a budeme-li nakupovat vědomě, snáze tak předejdeme pocitu, že nemáme, co na sebe, i když naše ramínka přetékají textilem. Uvědomění si procesu může být při odhalování skutečných vnitřních příčin velmi nápomocné. Jedním z mnoha důvodů, proč se lidé k nákupům uchylují, může být potřeba zažít právě pocit uspokojení z nákupu jako takového. Skutečná potřeba daného kusu oděvu v tomto ohledu vůbec nemusí hrát roli. Tento postup však řeší

pouze vnější pocit prázdnoty, či nedostatku, nikoliv jeho pravou příčinu, jako je například osamělost, únava, nebo nuda (Karenová, 2020).

Dalším možným motivátorem k nákupům může být potřeba mít alespoň něco pod kontrolou. Zvláště jestli je pro nás obtížné předvídatelně pracovat s jinými aspekty života. Možnost vlastnoručně přidávat pěkné kousky do šatníku, i když se nejedná o věc shodnou s naším dlouhodobým oděvním stylem, může dodávat falešný pocit kontroly a dočasně tak krotit pocity nejistoty.

Náročné může být také vypořádání se s tlakem okolí. Pokud sociální skupina, ve které se nacházíme snadno podléhá rychle měnícím se trendům, může být velmi těžké odolat hned z několika důvodů. Jedním z nich je obava, že pokud nebudeme mít to, co druzí, skupina nás začne pomalu vyčleňovat. Nelehké může být také odolávání principu povědomosti. Jen to, že daný kousek vlastní mnoho lidí z našeho okolí, popřípadě, že jej často vidáme na sociálních sítích neznamená, že ho nutně potřebujeme, nebo, paradoxně, chceme. Přesto je velmi náročné se s takovým tlakem vypořádat, zvláště když je nám dotyčný produkt blízký a reklama nám jej nabízí opakovaně. Jak bylo poznamenáno na začátku kapitoly, s touto potíží může velmi pomoci prosté soustředění se na proces, zpomalení a zastavení se. Kromě toho, však existují i různorodé metody a techniky, které nám mohou alespoň trochu pomoci (Karenová, 2020).

1.4.4 VĚDOMÉ NAKUPOVÁNÍ

Vědomé nakupování je něco, co bychom si měli osvojit bez ohledu na to jakého typu zboží se proces právě týká. V dnešní době jsou spotřebitelé stále více informovaní o dopadech svých nákupů, zvažují ekologické a etické faktory, jako je udržitelnost, výrobní podmínky nebo pracovní podmínky zaměstnanců. Kupující se snaží vyhledávat informace o výrobku, jeho výrobcí a distributorech, aby mohli udělat uvážené rozhodnutí. Toto prozření šetří naši peněženku, ale také místo v šatníku, které pak můžeme obsadit kousky, které nás opravdu zajímají a ve kterých se budeme opakovaně cítit dobře. Nepodlehnout svodům reklamy a dalších okolností však není vůbec snadné.

Dawn Karenová (2020) upozorňuje na skutečnost, že například není dobré nakupovat oblečení na zvláštní příležitosti, soustředit bychom se měli především na outfity každodenní, rozšiřující sbírku basic kousků, které bude možné aktivně užívat a nebát se zainvestovat do jejich kvality ať už ve střihu, nebo materiálu. Kupříkladu sháníme-li zimní kabát, měl by materiál z většiny obsahovat vlnu. Nejen že je ekologicky přívětivější než vlákna umělá, ale díky své jedinečné struktuře velmi dobře izoluje a teplo nám pomůže udržet i za vlhka. Polyester ani akryl nejsou vhodné i přesto, že se tak často využívají. Na spodní vrstvy všeho druhu, ať už jde o tričko, nebo spodní prádlo, je pak vhodné vybírat z materiálů savých a propustných. Skvělým přítelem je kupříkladu bavlna, len, nebo bambusové vlákno. Základní kousky budeme nosit často, proto je dobré vybírat pečlivě abychom se na ně mohli spoléhat opakovaně, a přesto nám dlouho vydržely. Dobrým tipem je také vybírat takové kousky, které bude vhodné nosit v každém ročním období, konec konců to, co nosíme nejčastěji bude mít největší vliv na naše pohodlí a emoce. Při nákupu v obchodě musíme kupovat pouze věci, kterými si jsme naprosto jistí. Takové věci, které nám sedí, jsou kvalitně ušité, jsou z příjemných materiálů.

Důležité je vyhýbat se obchodům a webovým stránkám, na kterých by nás zboží mohlo lákat, zvláště pokud nehledáme něco konkrétního, nebo se nepřipravujeme na konkrétní blížící se akci. Musíme se snažit si pomocí nákupů nekompenzovat své mentální rozpoložení, ale spíše hledat jejich pravé příčiny. Například jedná-li se o pocity smutku, osamění, nebo nudy, je důležité najít si jiný způsob, jak odreagování dosáhnout. Nezáleží na tom, jestli se bude jednat o procházku, najedení se, rozhovor s přáteli po telefonu. Podstatné je uvědomění si pravé příčiny, ze které náš pocit nedostatku vychází a uspokojit přímo ten.

Pokud je chuť bezúčelně nakupovat i přes to příliš silná, je dobré se soustředit na ty věci, které už doma máme a ve kterých se cítíme pohodlně a obecně skvěle. Procítneme-li vděčnost, za to, že takové věci ve svém šatníku již máme, může to napomoci naší vůli, aby se impulzivnímu nakupování ubránila. Dawn Kerenová ve své knize „Šaty dělají člověka,“ zabývající se nejen osobním oděvním stylem, ale také „oděvní psychologií,“ přímo uvádí, že pro naplnění pocitu nedostatku je vhodné soustředit se na pocit vděčnosti z toho, co již kolem sebe máme, neboť tímto postupem můžeme opět nabýt vnitřního pocitu hojnosti a svou potřebu po nákupech tak uvést do pozadí. Pokud je pro nás tento postup stále příliš

obtížný, doporučuje také zvednout se a na oděvy vyvěšené ve skříni si přímo sáhnout. Díky tomuto postupu můžeme dosáhnout toho, že se naše přehlcené abstraktní myšlení bude moci chytit něčeho hmatatelného a fyzického. Umožní také konkretizovat náš myšlenkový směr na to, co se kolem nás opravdu fyzicky nachází.

V případě toho, že je pro nás nákup způsobem jak získat nad životem kontrolu, můžeme si namísto toho zkusit založit spořicí účet, na který namísto nákupu nové nepotřebné košile připišeme částku, kterou bychom za ni zaplatili. Další možnou variantou, zvláště při nákupech online, může být vyhrazení si složky zálozek kam bude možné nově objevené kousky ukládat, namísto toho abychom si je okamžitě zakoupili. Bude-li se jednat o něco podstatného, vždy bude možnost se k záložce opět vrátit. Zároveň je tak možné uspokojit naši potřebu nákupu, neboť umístění daného předmětu do složky je principiálně podobné. Posledním doporučením v této oblasti je neukládat číslo své platební karty přímo na stránku, neboť už jen proces jejího zadávání nás může trochu zpomalit a přinutit projít si košík s nákupem znovu. A kdo ví, možná pak opravdu postřehneme něco, co nutně vlastnit nepotřebujeme (Karenová, 2020).

1.5 TEXTILNÍ TVORBA S DĚTMI

V této části bych ráda představila návrh na pedagogickou aktivitu vhodnou pro žáky druhého stupně základní školy, která propojí teoretickou i praktickou část této bakalářské práce do jednoho celku. Mezi jedenáctým až patnáctým rokem života dítěte dochází k nejvýraznějším proměnám v ohledu osobnosti. Pro dítě je v tomto období velmi důležitý pohled a názor vrstevníků, zatímco vliv dospělých začíná ustupovat do pozadí. Tato změna stavu je činí velmi zranitelnými vůči manipulaci reklamy, která využívá jejich touhy osamostatnit se spojené s nedostatkem zkušeností, které v ohledu poznání sebe sama a vnějšího světa zatím mají. Ráda bych žáky prostřednictvím této aktivity s touto problematikou seznámila, ukázala jim jak a proč se jich týká a dala jim příležitost se nad danou věcí zamyslet a přijít s vlastním řešením.

Návrh na aktivitu – Upcyklace

Věková kategorie: druhý stupeň základní školy

Kapacita: Do třiceti žáků

Prostory: libovolné (třída, ateliér, školní zahrada...)

Časová dotace: 120 minut (podle zájmu lze navázat v dalších hodinách)

Pomůcky, které si přinese žák: 1x staré triko nebo svetr, 1x starší košile, špendlíky, další materiál, podle vlastního uvážení

Pomůcky, které obstará učitel: krajky, útržky látek, nášivky, barvy na textil, Savo, 30x kelímek, 50x štětec (různé velikosti), 15x paleta, 3x rezervní nůžky (děti mívají svoje v penále), rezervní kusy oblečení, 10x křída, nitě (různé barvy), bavlnky (různé barvy), 50x jehly, klasické papíry A4, rezervní špendlíky, korálky, referenční fotografie a vlastní upravené oděvy pro inspiraci

Motivace: Ráda bych rozvedla volný dialog na téma módy a ekologie

Co je dnes podle vás v módě? Jaký trend se vám líbí a proč? Je v současné módě naopak něco, co se vám nelíbí? Třeba takový kousek i nosíte, ale nemusí vám být úplně pohodlný, nebo se vám nelíbí právě na vás. Je naopak nějaký styl, který mohl být v módě dříve a dnes už není, ale stejně jej máte rádi i dál a proč tomu tak je?

Pravdou je, že se v dnešní době vyrábí opravdu hodně oblečení, ale jeho kvalita je často velmi nízká. Možná jste už někdo zkusil nakupovat na stránkách jako je Temu, nebo Shein. Popřípadě jste viděli nějaká videa na to, jak tam nakupují vaši oblíbení youtubeři. Co myslíte, že se s takovým nepovedeným tričkem stane? Nebo s takovým, které se zničí po jednom, nebo dvou vypráních? Koupili jste si už někdy nějaký kousek, který jste si na sebe vzali jen jednou, nebo dvakrát a pak na něj zapomněli? Nosíte opravdu všechno svoje oblečení, nebo spíš máte vybrané kousky, které nosíte opakovaně a zbytek leží ve skříni napůl zapomenutý?

Zamýšleli jste se někdy nad tím, proč je takový rozdíl v cenách oblečení? Představte si, že byste takové tričko zkusili ušít sami. V první řadě byste nejspíš potřebovali látku, ze které ho ušijete, další by pak byl čas, který pro jeho nastříhání a ušití potřebujete. Také musíte

všechny díly začistit, aby se nikde nic nepáralo. Prodali byste takové tričko za 200 Kč, když vás látka vyjde na přibližně 120 Kč a dvě hodiny ji budete zpracovávat?

Zajímalo by mě také jestli vás někdy napadlo, že byste si to, co se vám líbí, někdy mohli zkusit vyrobit sami? Nevím, jak to máte vy, ale mě se často stává, že na internetu vidím něco, co bych si na sebe vzala opravdu ráda, ale bojím se, v jaké kvalitě mi daný kousek přijde domů. Přitom, některé věci se dají doma zvládnout velmi jednoduše i když nemáte příliš zkušeností! Pojdme si tedy vyzkoušet, co je to upcycling!

Zadání:

Zkuste vytvořit jeden nový kousek, který byste rádi nosili. Můžete vyzkoušet zkombinovat svou starou košili s tričkem, nebo jeden z vybraných oděvů upravit podle vašich představ. Doporučuji si nejprve udělat návrh a až potom se pustit do úpravy. Pro svou práci můžete využít libovolných dostupných materiálů.

2 PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 AUTORSKÝ ODĚV A JEHO REALIZACE

Autorský oděv je pro mne v podstatě realizací předchozí pedagogické aktivity v její maximální výši. Zatímco děti si vyzkoušely pouze část navrhování a upcyklace, já se rozhodla práci realizovat od základu a nabídnout tak pohled na svůj vlastní vysněný kousek, který budu moci skutečně nosit na veřejnosti. V této části se budu podrobně zabývat procesem navrhování a později i samotnou tvorbou zdobeného zimního kabátu. V průběhu posledních deseti let jsem si téměř odvykla nosit do zimy bundy, připadají mi neohrabané a málo elegantní, na druhou stranu je obtížné vybrat si kabát tak, aby opravdu seděl, neomezoval v pohybu a aby v něm bylo teplo. Opakovaně jsem zápasila například s tím, že kvůli své malé výšce obtížně dosáhnu na horní držadla v tramvaji a celý proces mi ještě ztěžoval fakt, že jsem v kabátu, pod kterým bylo navíc potřeba nosit tlustý svetr sotva mohla zdvihnout ruku do výše hrudi. Z těchto důvodů bylo tedy v celku jasné, že mým vysněným kouskem musí být zimní kabát.

2.1.1 NÁVRH

Představovala jsem si, že by kabát měl být elegantní a zároveň neomezovat v pohybu. Mám velmi ráda klasické áčkové stříhy, které jemně obepínají horní část těla a zdůrazňují pas, jen aby se v části spodní lehce rozšířily do „sukně“ sahající ke kolenům. Myslím, že tento střih působí velmi jemně a žensky a zároveň mi evokuje představu detektivů z viktoriánské éry. Měla jsem také představu, že by zadní díl měl zahrnovat elegantní sklad, který by spodní části dodal na estetice. V ohledu rukávů jsem se rozhodla pro typ, o kterém jsem se později dozvěděla, že se jmenuje „raglánový.“ Líbil se mi z hlediska svého neotřelého vsazení, které se táhne nikoli od vrchní části ramene, ale přímo od límcové části. Jeho velkou výhodou je také to, že poskytuje výrazně větší prostor pro pohyb než rukáv klasický, i když jeho vzhled působí lehce pomuchlaně.

2.1.2 MATERIÁL

Již při navrhování mi bylo jasné že chci, aby kabát splňoval několik základních kritérií. V první řadě jsem chtěla, aby byl kabát velmi teplý a nebylo pod něj nutné nosit i v tužších zimách víc než lehký svetr. Zároveň jsem si byla ale jistá, že chci mít jistot, že pokud mi zima bude, mohu pod něj obléct i vrstvy další. Jednoznačnou volbou materiálu však byla již od počátku vysokogramážní vlna. Nakonec jsem si vybrala tmavě zelené 100% vlněné sukno s gramáží 550 g/m², přičemž pro práci bylo využita látka o šířce 140 cm a délce 250 cm.

2.1.3 BARVA

Dalším kritériem byla nepopíratelně barva. Když jdu po ulici, mnohdy se neubráním pozorování, jaké oblečení na sobě mají lidé kolem mne. Již dlouho se zamýšlím nad tím, jak působí nudně a usedle, když je většinou barvou černá. Černé bundy, černé kabáty, černé mikiny i kalhoty... občas vysvitne nějaká béžová, nebo probleskne nějaká jiná originální barva, ale z většiny ulice i obchodní domy obklopují outfity ve kterých hraje hlavní složku černá barva. Nemyslím, že je na neutrálních barvách něco špatného, ba naopak, jsou elegantní. Na druhou stranu mě trochu mrzí absence snahy o originalitu. Bylo mi tedy jasné, že přinejmenším svou invencí budu chtít zavedený cyklus alespoň drobně narušit. Napadlo mě hned několik variant, která mi přišly vyhovující. Jako jedna z prvních byla oříškově hnědá, rozhodla jsem se však, že je stále příliš neutrální. Další na mysl šafránová, ale u té jsem si zase říkala, že bude příliš výrazná a na to, že jsem měla v plánu kabát ještě zdobit mi připadala příliš křiklavá. Možná ji však využiji na nějaký jiný projekt, protože jde o opravdu krásnou výraznou barvu. Nakonec jsem se rozhodla pro tmavě zelenou, který mi připomíná les. Je to barva s nádechem klidu a relaxace a jedna z mých nejoblíbenějších. Zároveň tato barva, podle mého názoru, splňuje jak kategorii originality, tak vyváženosti.

2.1.4 ZDOBENÍ

Jak už jsem zmiňovala v kontextu barvy, zelená mi silně evokuje les a rozhodla se tuto skutečnost využít. V poslední době se nechávám silně inspirovat estetikou hub a nočního hmyzu a rozhodla jsem se všechny tyto prvky propojit. Zkoušela jsem vymýšlet nejrůznější kombinace všemožných druhů hub, proplétat je se stylizovanými šlahouny a doplnila je o několik můr. Původní záměr byl nechat motiv zcela florální, ale po přidání hmyzu jsem došla k názoru, že by tento kabát neměl odrážet les skutečný, nýbrž fantazijní a čarodějny. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla přidat do centra zdobení také výrazný bublající lektvar, čekající na tu pravou osobu, která se z něj má napít.

Nejprve jsem uvažovala o vyzdobení spodní části kabátu kolem dokola, včetně zdůraznění vnějšího okraje táhnoucího se od brady až ke kolenům a zdůraznění manžet rukávů. Nakonec jsem se však rozhodla udělat design o něco menší, ale sofistikovanější. Rozhodla jsem se vyzdobit přední díl kabátu, který však bude překrývat díl vrchní v případě, že kabát zapnu. Tímto způsobem bude zdobení vykukovat v průběhu pohybu a zase mizet a dodá tak kabátu překvapivost. Zároveň jsem se však rozhodla vyzdobit zadní díl, neboť se jedná o jednu z největších ploch, která je naopak neustále vyzdobená na odiv, a navíc jí nehrozí tak brzké opotřebení na rozdíl od zad, kde obvykle nosívám batoh.

V ohledu barevnosti jsem se rozhodla pro využití šedé, bílé a oranžové. Myslím, že se tyto barvy hezky doplňují. Oranžová dodává energii, bílá důraz a šedá je citlivě propojuje a mísí. Z počátku jsem byla odhodlaná veškeré obrazy vyšívat, ale jak se má představa o zdobení rozrůstala a zesložitovala, došla jsem k názoru, že by celý proces byl příliš složitý a zdlouhavý a vzhledem ke své spíše povrchní zkušenosti s vyšíváním jsem se tímto směrem vydat neodvažovala. Nakonec jsem se rozhodla pro využití kombinované techniky, kdy výšivka bude zastávat funkci zvýraznění a detailu na méně výrazné podmalbě.

2.1.5 ŠITÍ

Protože nevlastním jiný vhodný kabát ani jsem nechtěla kupovat již připravený stříh, rozhodla jsem se si jej vytvořit sama. Pro tvorbu stříhu jsem se nejprve oblékla o něco

tepleji, než jsem myslela, že budu pod kabát potřebovat, následně jsem požádala maminku, aby mě omotala od pasu až po ramena potravinářskou stretch folií a následně jsem ji požádala, aby na ni lihovým fixem rozkreslila střih, který jsem si předem předkreslila stranou jako návod. Celkový výsledek jsem si ještě zkontrolovala v zrcadle abych měla jistotu, že je vše takové, jaké jsem si to představovala. Po odstranění folie z těla jsem zvýraznila linie budoucích švů a folii podle nich rozstříhala na díly. Původně jsem chtěla pracovat pouze s nimi, ale brzy jsem zjistila, že tento materiál není pro obkreslování příliš vhodný, a tak jsem pomocí nich střih přenesla na netkanou textilii, která se běžně používá k překrývání záhonů pro prevenci plevelu. S překreslováním jsem si dala záležet a přidala rovnou prostor pro záložky pro švy. Abych měla jistotu, že vše sedí dříve, než budu stříhat látku na kabát, našpendlila jsem si díly a pak je ještě mírně doupravila.

Hotové díly jsem přišpendlila na látku a vystříhla je. Následoval proces sešívání, kdy jsem k sobě díly přišpendlila a poté je podle čar, které jsem si předkreslila křídou, sešila. Jednotlivé díly jsem nechala nezačištěné, protože jsem počítala s tím, že kabát bude mít i podšívku a začištění tedy nebude potřeba. Dalším důvodem bylo také to, že vlna dobře drží tvar, a zvláště pokud jde o sukno nemá příliš velkou tendenci se párat.

Největší potíže byly s částí připomínající vestu, kterou jsem musela přešít opakovaně aby opravdu seděla přesně. Tato část kabátu byla nejspíše nejvíc frustrující z celého procesu šití, nepomohlo ani to, že střih rukávů jsem vytvářela prvně, a i když už jsme mírné zkušenosti s jejich všíváním měla, jedná se o proces obzvláště složitý. Nejjednodušší pak byla práce na suknicí kabátu, kterou jsem šila zvlášť. Další větší komplikace přišla ve chvíli, kdy bylo potřeba sešít suknicí a vestu, neboť kvůli skladu v úrovni bederní páteře bylo v daném místě opravdu hodně materiálu. Měla jsem potíže s tím, aby se mi látka vůbec vešla do prostoru mezi patkou a stehovou deskou. Nít se mi v této oblasti opakovaně zatrhávala a většinu plochy jsem musela prošít pomocí ručního kolečka, protože šití pomocí pedálu nebylo téměř možné. I tuto část jsem kvůli své neopatrnosti musela přešít opakovaně. Chvillemi jsem se opravdu obávala, jestli to vůbec můj kufříkový šicí stroj vydrží, ale z této bitvy jsme společně vyšli vítězně!

Podšívka byla již mnohonásobně snazší. Nejen, že jsem se nemusela bát o množství materiálu jako u vlněného sukna, kterého jsem měla přesně tak akorát a bylo opravdu

drahé, ale díky své lehkosti se také šilo mnohem snáz. Střih jsem měla již připravený z šití vrchní části kabátu, a tak stačilo vše jen stejnou cestou zopakovat. Potíže nastaly při spojování kabátu s podšívkou v jeden kus, ale vše nakonec dopadlo zdárně.

Na závěr této části jsem dodala pár detailů, jako jsou ve švech skryté kapsy, nebo poutka na pásek. Spokojená jsem také s „očky“ na knoflíky, které jsem vlastnoručně vytvořila pomocí techniky lucetkování. Jako barvu jsem zvolila kontrastní oranžovou ladící s plánovanou výšivkou.

2.1.6 MALBA

Ve chvíli, kdy byla hlavní řemeslná práce při šití těla kabátu za mnou, mohla jsem pokročit k té zábavnější části, ke zdobení. Vzor jsem si na látku nejprve předkreslila bílou křídou a pak začala vytvářet podmalbu. Pro tento účel jsem využila zažehlovacích barev na látku v bílé, oranžové, hnědé a černé barvě. Barva měla trochu zvláštní „gumovou“ konzistenci a chvíli mi trvalo, než jsem přišla na to, jak s ní vhodně pracovat. Bála jsem se také, aby se mi hotová podmalba nerozmazala, protože jsem si v průběhu pozdějšího vyšívání brávala kabát s sebou i na cesty, barva však držela velmi dobře i bez předchozího zažehlení. To jsem však nakonec také udělala.

2.1.7 VÝŠIVKA

Vyšivky jsem se hodně bála zvláště s ohledem na předchozí zkušenosti, kdy se mi vůbec nedařilo a postupovala jen velmi pomalu a neochotně. To, že byly hlavní části podmalované mi však poskytlo mnohem víc volnosti, než jsem zprvu očekávala. Vyšívání stále bylo náročné, zdlouhavé, a ne vždy se mi zadařily stehy tak, jak jsem si představovala, ale výsledný efekt mě velmi potěšil. Po nějaké chvíli mě začalo vkládání detailů velmi bavit.

ZÁVĚR

Cítím, že mě věnování se této práci velmi obohatilo. O módu se zajímám již delší čas, proto mě překvapilo, že k její udržitelné složce existuje tak málo do českého jazyka přeložené literatury. Velká část knih, které jsem prošla, se sice tématem zabývala, ale buď obsahovaly převážně rozhovory s lidmi ze zemí třetího světa, nebo se zajímala o úpravu oděvního stylu a obsahu šatníku. Jen málo zdrojů mělo skutečnou hloubku v celé šíři tématu, přesto si vážím toho, že jsem tímto prostřednictvím byla nucena vyjít ze své komfortní zóny a číst literaturu v angličtině.

Vytvořila jsem také vlastní autorský kabát zdobený kombinovanou technikou textilní malby a výšivky. Střih se v průběhu procesu od mých prvních návrhů lehce pozměnil, ale myslím, že spíše k lepšímu než k horšímu. Proměnu zažila také výšivka, protože mi nejprve nedošlo, že návrh s lektvarem a jednou mûrou na místě se sklady nevynikne a musela jsem tedy vytvořit design nový. Myslím, ale že celkový výsledek je více než uspokojivý. Zvláště spokojená jsem s výsledkem výšivky, která nejen že podmalbu podtrhuje a vyzdvihuje, ale ještě jí dodává reliéfní vzezření. Zvláště oblíbenou mám jednu z hub připomínajících lišku na přední straně kabátu. S celkovým výsledkem jsem velmi spokojená, a i přes občasné zoufání jsem vděčná, že mi bylo dovoleno dát tomuto výsledku vzniknout.

Návrh pedagogické aktivity je dle mého názoru pro druhý stupeň základní školy adekvátní. Myslím, že by je práce mohla bavit, zvláště s ohledem na to, že výsledný kus oděvu budou moci skutečně upotřebit a seznámí se tak se základy textilní tvorby v praxi. Věřím, že by se téma dalo ještě více rozvíjet v následujících hodinách, nepředpokládám, že by se žáci zabývali veškerými otázkami, které jsem v této práci předeštěla, neboť téma textilního umění, módy a udržitelnosti je velmi široké.

RESUMÉ

Přibližuje vývoj módního oděvu a navazuje na problematiku textilního průmyslu a s tím související etické a ekologické aspekty. Významná část práce nabízí možná řešení při hledání osobního oděvního stylu a pozastavuje se nad problematikou impulzivních nákupů a snahou o poskytnutí rad k jeho eliminaci. Pro celkové propojení nabízí návrh na pedagogickou aktivitu vhodnou pro druhý stupeň základní školy s tématem „Upcylace.“ Aktivita byla navržena z důvodu snahy o přiblížení problematiky ekologie, etiky a hledání sebe sama v každodenním oděvu jedné z nejohroženějších věkových kategorií. V praktické části rozebírám návrh a tvorbu vlastního autorského oděvu, v tomto případě zimního kabátu zdobeného technikou malby a výšivky. Kabát je kromě realizace praktické práce myšlen také jako příklad toho, že vlastní kousek oděvu si může vytvořit každý, kdo má dostatečnou motivaci a odvahu.

This qualification work briefly deals with the difference between textile art and textile applied art. It looks at the development of fashionable clothing and relates it to the textile industry and the ethical and ecological aspects involved. A significant part of the work offers possible solutions in the search for a personal clothing style and ponders the issue of impulse buying and attempts to provide advice to eliminate it. To make an overall connection, it offers a proposal for a pedagogical activity suitable for the second grade of primary school with the theme "Upcycling." The activity was proposed because of the desire to bring the issues of ecology, ethics and finding oneself in everyday clothing to one of the most vulnerable age groups. In the practical part I discuss the design and creation of my own original garment, in this case a winter coat decorated with painting and embroidery techniques. In addition to the realization of the practical work, the coat is also meant as an example that anyone with enough motivation and courage can create their own piece of clothing.

SEZNAM LITERATURY**Literární zdroje**

BROOKS, Andrew. Clothing poverty: the hidden world of fast fashion and second-hand clothes. London: Zed Books, 2015. ISBN 978-1-78360-067-0.

GLOGAZANOVÁ, Joanna. Slow fashion: módní revoluce. Přeložil Soňa NOVÁKOVÁ. Praha: Alferia, 2021. ISBN 978-80-271-2108-3.

KARENOVÁ, Dawnn. Šaty dělají člověka: jak využít módní psychologii a posunout svůj vzhled i život na vyšší úroveň. Přeložil Iva HAVLÍČKOVÁ. V Praze: Metafora, 2020. ISBN 978-80-7625-105-2.

KYBAL, Antonín. O textilním výtvarném projevu. Praha: SPN, 1973, 71 s.

KYBALOVÁ, Ludmila. Starověk. Vyd. 1. [i.e. Vyd. 2.]. Dějiny odívání. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009.

KYBALOVÁ, Ludmila. Středověk. Vyd. 1. [i.e. Vyd. 2.]. Dějiny odívání. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009.

LIPOVETSKY, Gilles. Říše pomíjivosti: móda a její úděl v moderních společnostech. V českém jazyce vyd. 2. Střed, sv. 94. Praha: Prostor, 2010. ISBN 978-80-7260-229-2.

MACKENZIE, Mairi. --ismy. V Praze: Sloart, 2010. ISBN 978-80-7391-399-1.

Móda: obrazové dějiny oblékání a stylu. Praha: Knižní klub, 2013. ISBN 978-80-242-4170-8.

THOMASOVÁ, Dana. Vláda módy: cena rychlé módy a budoucnost oblečení. Přeložil Adéla BARTLOVÁ. Brno: Host, 2020. ISBN 978-80-275-0368-1.

RABIJ, Marek. Život na míru. Přeložil Michala BENEŠOVÁ. Prokletí reportéři. Žilina: Absynt, 2021. ISBN 978-80-8203-273-7.

URBANOVÁ, Eva. Lepší šatník, lepší svět. Praha: Nila Living, 2021. ISBN 978-80-11-00271-8.

Elektronické zdroje

BLAKELEY, Deborah. David Higgins. Online. In: Zoneone Arts. 2020. Dostupné z: https://zoneonearts.com.au/david-higgins/?fbclid=IwAR0o9lngA8GOGAjigYVYVEjtn2QkiICglPilm8u95qx6eRZxb9_Ry7Gnlc_aem_AUwCZ4grgB_Qc-bBIRG3Labe-

mpguRbChEcQKuwZXMxSyVnl_2IGsOmkPlJHilEp6XzuSFe6mDOz4gJB4MNHIAfv.
[cit. 2024-04-06].

EVROPSKÝ PARLAMENT. Rychlá móda a textilní výroba – jaký mají dopad na životní prostředí (infografika). Online. Generální ředitelství pro komunikaci. 2023, article 20201208STO93327, s. 8. Dostupné z:
<https://www.europarl.europa.eu/topics/cs/article/20201208STO93327/jak-dopada-vyroba-textilu-na-zivotni-prostredi-infografika>.

FLETCHER, Kate. (2010). Slow Fashion: An Invitation for Systems Change. *Fashion Practice*, 2(2), 259–265. <https://doi.org/10.2752/175693810X12774625387594>

HIGGINS, David. Art of David Higgins. Online. 2024. Dostupné z:
<https://artofdavidhiggins.com/Info-1>. [cit. 2024-04-06].

JUNG, Sojin, JIN, Byoung-ho. (2014), A theoretical investigation of slow fashion. *International Journal of Consumer Studies*, 38: 510-519. <https://doi.org/10.1111/ijcs.12127>

KLIMEŠOVÁ, Mgr. Věra, doc. PhDr. Jiří KROPÁČEK a doc. Robert SAK. Tichý Jiří. In: *Internetová Encyklopedie Českých Budějovic* [online]. 2006 [cit. 2023-12-23]. Dostupné z: <http://www.encyklopedie.c-budejovice.cz/clanek/tichy-jiri>

M77 GALLERY. Maria Lai. Online. M77gallery. 2014. Dostupné z:
<https://www.m77gallery.com/artists/maria-lai/>. [cit. 2024-03-17].

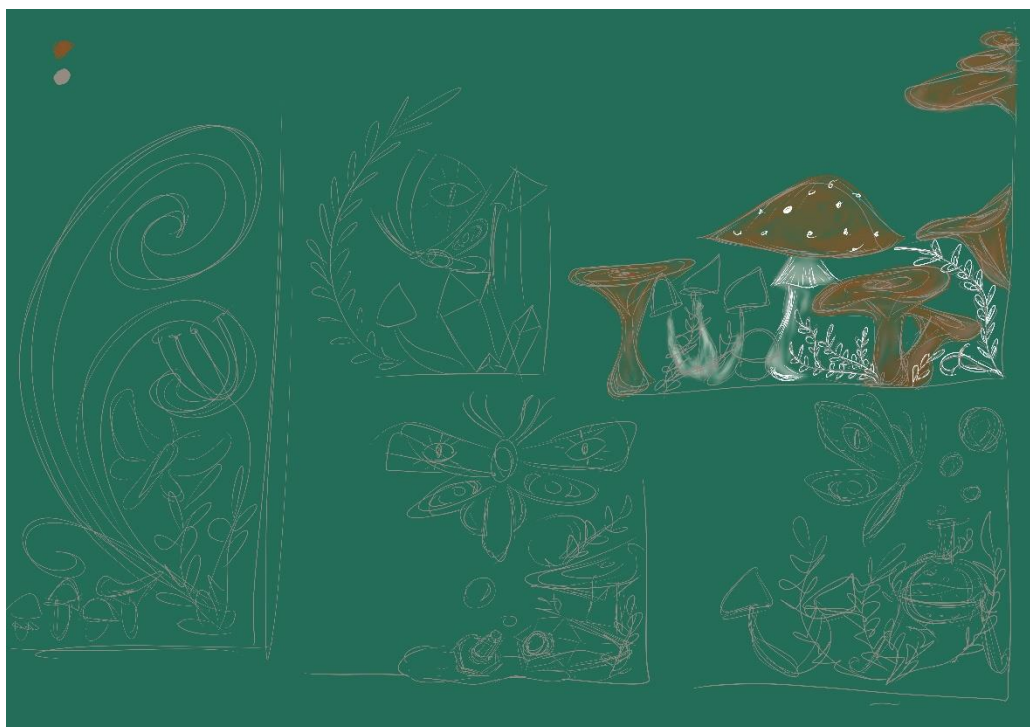
SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Návrh střihu.....	35
Obrázek 2 – Návrh výšivky I.....	35
Obrázek 3 – Návrh výšivky II	36
Obrázek 4 – Podkres.....	36
Obrázek 5 – Podmalba.....	37
Obrázek 6 – Začátek výšivky	37
Obrázek 7 – Rozpracovaná výšivka	38
Obrázek 8 – Všívání podšivky	38
Obrázek 9 – Hotový kabát zepředu	39
Obrázek 10 – Hotový kabát zezadu	39
Obrázek 11 – Detail lektvar a měry.....	40
Obrázek 12 – Detail houby	40
Obrázek 13 – Kabát na osobě zepředu	41
Obrázek 14 – Kabát na osobě zezadu detail	41
Obrázek 15 – Kabát na osobě zezadu	42
Obrázek 16 – Kabát na osobě zboku	42
Obrázek 17 – Kabát na osobě v terénu I.....	43
Obrázek 18 – Kabát na osobě v terénu II	43

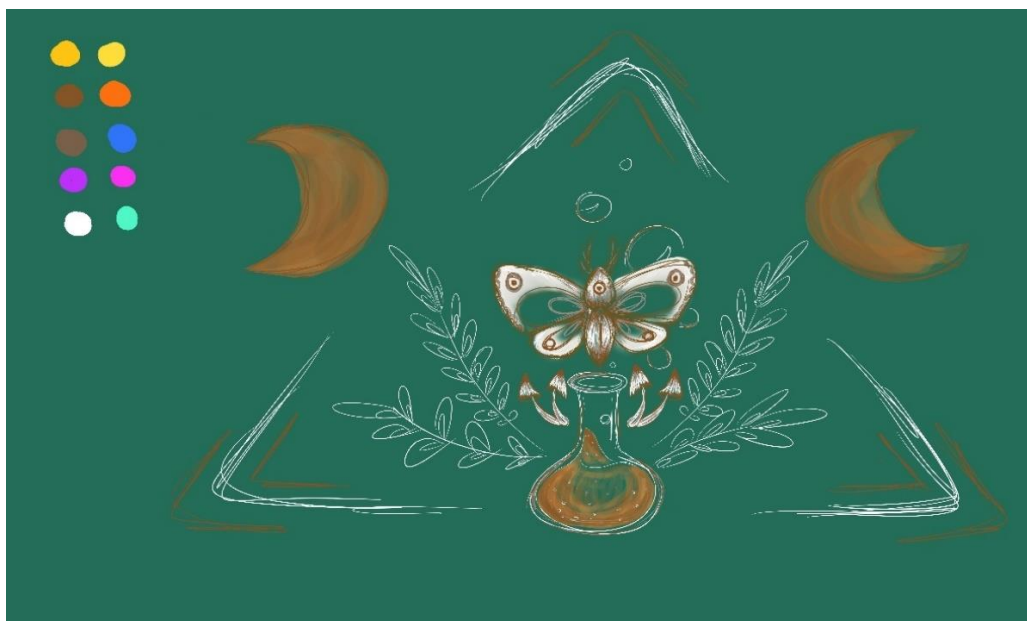
PŘÍLOHY

Obrázek 1 - Návrh střihu

Obrázek 2 - Návrh výšivky I

Obrázek 3 – Návrh výšivky II

Obrázek 4 – Podkres

Obrázek 5 – Podmalba

Obrázek 6 – Začátek výšivky

Obrázek 7 – Rozpracovaná výšivka

Obrázek 8 – Všívání podšívky

Obrázek 9 – Hotový kabát zepředu

Obrázek 10 – Hotový kabát zezadu

Obrázek 11 – Detail lektvar a můry

Obrázek 12 – Detail houby

Obrázek 13 – Kabát na osobě zepředu

Obrázek 14 – Kabát na osobě zezadu detail

Obrázek 15 – Kabát na osobě zezadu

Obrázek 16 – Kabát na osobě zboku

Obrázek 17 – Kabát na osobě v terénu I

Obrázek 18 – Kabát na osobě v terénu II